

LOŠINJSKI MIOMIRISNI VRTOVI – DOPRINOS OSTVARIVANJU STRATEGIJE ODRŽIVOGA RAZVOJA U TURIZMU GRADA MALOGA LOŠINJA

Antonio Badurina
Aleksandar Racz

Sažetak

Projekt razvoja održivoga turizma grada Maloga Lošinja čini 30 stožernih projekata grupiranih u tri grupe projekata: projekti zaštite prirodnih resursa (15 projekata); projekti zaštite sociokulturnih resursa (5 projekata) i projekti gospodarske održivosti (10 projekata). Svrha projekata je postaviti okvir za sustavno djelovanje na razvoju održivoga turizma u Malom Lošinj u čiji razvoj podrazumijeva kontinuiran proces građenja konsenzusa svih nužno uključenih dionika, stalan monitoring utjecaja i uvođenja korektivnih mjera te inovativno i kreativno vodstvo.

U radu se naglasak stavlja na korištenje prirodnih potencijala kao doprinosa razvoju cjelokupnoga, a posebice agrarnoga turizma, kroz projekte zaštite prirodnih resursa i to ponajprije projekte zaštite prostora i bioraznolikosti unutar kojeg projekt Lošinjskih vrtova zauzima posebno važno mjesto. Njegova važnost ogleda se kroz doprinos senzibiliziranja javnosti i popularizaciji bogatstva biljnih vrsta Lošinjskoga arhipelaga, kroz uređenje javnih i privatnih zelenih površina od kojih su posebno atraktivni ulazi u naselja (miomirisni ulaz u mjesto), zeleni rubnici uz glavne ulice u naseljima i uređenje privatnih zelenih površina s atraktivnim turističkim sadržajima tzv. Lošinjski miomirisni vrtovi.

Prirodnu osnovu za razvoj ovoga segmenta turističke ponude predstavlja na području Lošinjskoga arhipelaga identificiranih preko 1000 biljnih vrsta, od kojih je 939 autohtonih i 230 ljekovitih, a koje predstavljaju jedno od temeljnih identitetskih obilježja ovoga prostora, čija se vrijednost i važnost može dodatno valorizirati korištenjem autohtonoga otočkog bilja u hortikulturnom uređenju, gastronomiji, aromaterapiji i sl.

Očekivane koristi projekta su rast svijesti o vrijednostima prirodnoga okoliša Lošinja u javnosti, uređenje naselja, uređenje zaštićenih park šuma, jačanje brenda Lošinja kao „otoka vitalnosti“ i njegovoga imidža okolišno odgovorne destinacije.

Gljučne riječi: otok vitalnosti, agrarni turizam, miomirisni otočki vrt, održivi razvoj, Lošinj.

UVOD

Lošinj je grad koji živi od turizma i stoga su veoma važni projekti kojima Grad Mali Lošinj ulaže u razvoj otoka kao prestižne destinacije i zahvaljujući kojima raste ukupna turistička potrošnja u destinaciji. Statistički podaci za 2016. godinu svrstali su Lošinj među vodeća odredišta u Republici Hrvatskoj, koja je šesta destinacija po ostvarenim stranim noćenjima te četvrta po ostvarenju noćenja domaćih turista.

Grad Mali Lošinj, valorizirajući izuzetnu ljepotu i očuvanost svoga prirodnog okoliša i kulturnog nasljeđa te dosegnutu razinu turističkoga razvoja, u nizu do sada izrađivanih razvojnih dokumenata, bilo na lokalnoj ili na županijskoj razini, strateški određuje prema

održivom razvoju i, specifično, prema održivom turizmu (Institut za turizam, 2013). Održivi turistički razvoj „zadovoljava potrebe turista i njihovih domaćina štiteći i unapređujući razvojne mogućnosti. Želi ostvariti upravljanje resursima na način da ekonomske, socijalne i estetske potrebe budu ostvarene tako da se održi kulturološki integritet, osnovni ekološki procesi, biološka raznolikost te sustavi na kojima počiva život“ (Institut za turizam 2003: 1).

Konceptom zdravlja, vitalnosti, bioraznolikosti, održivoga razvoja i odgovornoga turizma Lošinj se izdvaja kvalitetom. Vodeći računa o zadovoljstvu gostiju koji posjećuju lošinjski arhipelag, kvaliteti usluge, inovacije i kreativnosti u turizmu, Turistička zajednica grada Malog Lošinja svake godine rukovodi velikim projektima punim noviteta i sadržaja, poštujući dijalog domaćina i gosta.

Valorizirajući izuzetnu ljepotu i očuvanost svoga prirodnog okoliša i kulturnoga nasljeđa te dosegnutu razinu turističkoga razvoja, Grad Mali Lošinj u nizu do sada izrađivanih razvojnih dokumenata, bilo na lokalnoj ili na županijskoj razini, strateški se određuje prema održivom razvoju i, specifično, prema održivom turizmu. Polazeći, nadalje, od identitetskih obilježja otočja te od potreba i očekivanja ekološki i kulturološki osviještenoga "novog turista", Turistička zajednica grada Maloga Lošinja, u proteklih nekoliko godina, sustavno gradi destinacijski brend „Lošinj – Otok vitalnosti“ koji izravno počiva na ideji održivosti (Institut za turizam 2013). Naime, brend pričom o „vitalnosti“ Lošinj gradi tržišni identitet ili sliku destinacije koja posjetiteljima doslovno obećava „životnu energiju i dobar osjećaj“, a koji jedino mogu proizaći iz očuvanoga i zdravoga (tj. vitalnoga) okoliša, očuvane i dinamične (tj. vitalne) kulturne scene i ukupno kvalitetne i konkurentne (tj. vitalne) turističke ponude (PGŽ 2003). Brend otoka vitalnosti nadopunjuje se razvojem baznoga projekta Miomirisi i okusi Lošinja i utemeljenjem i brendiranjem Miomirisnoga lošinjskog vrta, Grad u suradnji s TZG-om i Institutom za turizam razvija i projekt „Program razvoja održivoga turizma grada Malog Lošinja“. Projekt razvoja održivoga turizma Grada Malog Lošinja čini 30 stožernih projekata grupiranih u tri grupe projekata: projekti zaštite prirodnih resursa (15 projekata); projekti zaštite sociokulturnih resursa (5 projekata) i projekti gospodarske održivosti (10 projekata) (Institut za turizam 2013).

Svrha projekata razvoja održivoga turizma Grada Maloga Lošinja je postaviti okvir za sustavno djelovanje na razvoju održivoga turizma u Gradu Malome Lošinju čiji razvoj podrazumijeva kontinuiran proces građenja konsenzusa svih nužno uključenih dionika, stalan monitoring utjecaja i uvođenja korektivnih mjera te inovativno i kreativno vodstvo.

1. CILJ I SVRHA

Cilj rada je analiza korištenje prirodnih potencijala kao doprinosa razvoju cjelokupnog, a posebice agrarnoga turizma, kroz projekte zaštite prirodnih resursa i to ponajprije projekte zaštite prostora i bioraznolikosti unutar kojeg projekt Lošinjskih vrtova zauzima posebno važno mjesto.

Metode rada ogledaju se kroz korištenje metoda analize, sinteze, indukcije i dedukcije proučeni su programi iz kategorije projekata zaštite prirodnih resursa, posebice projekata zaštite prostora i bioraznolikosti.

U eksperimentalnom dijelu rada provedena je identifikacija biljnih vrsta na području Miomirisnog otočkog vrta u četiri navrata tijekom 2017. godine direktnim terenskim opažanjem na samoj lokaciji iz perspektive turista i komparacijom nalaza s vodičem (Nicolich i sur. 2007). Grupa od 30 turista tijekom obilaska od 120 minuta snimala je biljne vrste koje je uočila u Miomirisnom otočkom vrtu i u njegovoj neposrednoj blizini, te potom identifikaciju provela uz pomoć priručnika i vlasnice objekta. Identificirane vrste pobrojane su zbirno u vrijeme četiri obilaska, u četiri različita godišnja doba kako bi se dobio pregled biljnih vrsta dostupnih turistima tijekom cijele godine.

2. REZULTATI I DISKUSIJA

Važnost projekata ogleda se kroz doprinos senzibiliziranju javnosti i popularizaciju bogatstva biljnih vrsta Lošinjskoga arhipelaga, kroz uređenje javnih i privatnih zelenih površina od kojih su posebno atraktivni ulazi u naselja (Miomirisni ulaz u mjesto), zeleni rubnici uz glavne ulice u naseljima i uređene privatnih zelenih površina s atraktivnim turističkim sadržajima tzv. Lošinjski miomirisni vrtovi. Pritom je očuvana kvaliteta prirodnih činitelja temeljna pretpostavka daljnega turističkog razvoja Lošinja predstavljajući samu bit destinacijskoga brenda i tržišnoga pozicioniranja izraženoga sloganom: „Lošinj – Otok vitalnosti“ (Institut za turizam 2013). Grad Mali Lošinj u suradnji s Turističkom zajednicom i lokalnim stanovništvom sustavno radi na projektima kojima se otok unapređuje kao prestižna turistička destinacija, ali istovremeno i kao poželjna destinacija za život. Podprojekt „Lošinjski vrtovi“ namijenjen je za senzibiliziranje javnosti i popularizaciju bogatstva biljnih vrsta Lošinjskoga arhipelaga kroz uređenje javnih i privatnih zelenih površina. Prirodnu osnovu za razvoj ovoga projekta, a time i segmenta turističke ponude, predstavlja bazična činjenica da na području Lošinjskoga arhipelaga, sam je Lošinj otok koji posebno lijepo miriše – miomiriše! Biljni svijet svojom osebnjuošću povećava atraktivnost turističke destinacije. U davnoj prošlosti, prije čovjekovoga utjecaja na područje otoka Lošinja, cijeli otok bio je prekriven vegetacijom unutar koje su prevladavale zimzelene šume s hrastom crnikom te hrast medunac. Utjecaj sastava tla i klime, posebice sunca, soli i vjetrova bitno su mijenjali prvobitni izgled otoka, uz vrlo često destruktivan antropogeni utjecaj. Danas se cjelokupni Lošinjsko-creski arhipelag može podijeliti u dvije osnovne vegetacijske zone i to sumeditranska (listopadna) zona hrasta medunca i bijeloga graba i eumeditranska (zimzelena) zona šume crnike, a granica između tih dvaju zona, nalazi se oko Meraga. Guste borove šume Maloga Lošinja predstavljaju zeleni pojas koji mjesto i luku štiti od bure. Danas je gusta borova šuma Lošinja simbol otoka i neprocjenjiva vrijednost za njegov turistički razvoj. Ipak, u usporedbi s davnom prošlosti prije antropogene intervencije, danas se autohtone hrastove šume mogu naći samo mjestimično, a umjesto njih nalazimo velike površine kamenjara na kojem se razvio specifičan biljni svijet uz brojne endemijske i reliktno biljne vrste.

U ukupnosti je u arhipelagu identificirano preko 1.500 vrsta biljaka, što je primjerice 300 biljnih vrsta više nego na cijelom području Velike Britanije (Puntarka 2018). Na samom Lošinju prema istraživanjima identificirano je 1018 biljnih vrsta, od kojih autohtonij flori pripada 939 vrsta. Od toga se 230 vrsta ubraja u ljekovito bilje. Oko 80 vrsta, uglavnom egzotičnih biljaka, doneseno je iz drugih krajeva svijeta. Donijeli su ih lošinjski kapetani i pomorci tijekom svojih putovanja i zasadili ih u vrtovima oko svojih kuća. Zbog karakteristične klime ovdje uspijevaju nasadi koji pripadaju južnodalmatinskom i sicilijanskom biljnom svijetu. Ovdje uspijevaju agave, meksički kaktusi (opuntia), palme, magnolije, mirte, pistacije, mimoze, smokve iz Indije (karmus-nassarah), limun, naranča i mandarine (Losinia 2018).

Projekt Lošinjskih mirisnih vrtova usmjerava na prezentaciju otočke flore kroz daljnje hortikulturno uređenje javnih, ali i privatnih zelenih površina, a što uključuje: identifikaciju i odabir javnih površina koje će biti obuhvaćene projektom, pri čemu se kao prioriteta nameću Park šume Čikat i Pod Javori, ulaze u naselja (Miomirisni ulaz u mjesto), zelene rubnike uz glavne ulice u naseljima (npr. Veloselska c. u Malom Lošinju), ulaze u turističke zone i parkove; izradu projektne dokumentacije za uređenje javnih zelenih površina (uključujući projekte hortikulture, navodnjavanja, troškovnike); izradu projekta obilježavanja i interpretacije prezentiranoga biljnog fonda te promoviranje, edukaciju i poticanje korištenja autohtonoga otočkog bilja u uređenju privatnih parkovnih površina i vrtova (Institut za turizam 2013).

Temeljem tradicije i rada botaničara i lošinjskog profesora Ambroza Haračića, zahvaljujući kojem je Lošinj 1892. proglašen klimatskim lječilištem, (Turistička agencija artMedias 2018) Turistička zajednica grada Maloga Lošinja u suradnji s Gradom Malim Lošinjem, te Miomirisnim otočnim vrtom od 2005. godine razvija projekt Miomirisi i okusa Lošinja. Projektom su obuhvaćeni mnogobrojni partneri koji su se prilagodili zajedničkom upravljanju projekta, uz neprekidan razvoj vlastite inovativnosti i kreativnosti. Definiranim ciljevima za svaku pojedinu aktivnost, umreženi su profesionalci i amateri, volonteri, odgojno-obrazovne ustanove, udruge i sl., tako da se sinergijski učinci osjećaju u svim komunikacijskim, ekonomskim i kulturološkim segmentima.

Glavne smjernice projekta su važnost očuvanja i zaštita bioraznolikosti, razvoj projekta Miomirisi i okusi Lošinja, pozicioniranje i razvijanje programa Lošinja kao destinacije aromaterapije, cijeli niz tematskih miomirisnih objekata na bazi eteričnih ulja otoka, linija prirodne kozmetičke linije Lošinja (pilinzi za tijelo, prirodne kreme za lice na bazi smilja, deodoranti, ulja za masažu, kreme za ruke na bazi ulja naranče i sl.), edukacije – programi cjeloživotnog učenja, provođenje zdravstvenoga turizma, ali i očuvanje podmorja i čistoće obale, te odgovorno upravljanje morskim resursima. Grad Mali Lošinj i Turistička zajednica grada primili su od strane Svjetske turističke organizacije (UNWTO) prestižnu Ulysses nagradu za izvrsnost u inovacijama u turizmu osvojivši treće mjesto za lošinjski koncept turizma i projekt „Miomirisi i okusi Lošinja“ od 2003., a u konkurenciji s peruanskim projekt „Y tú, qué planes?“ i Bečkim projektom „Creating Vienna’s Tourism Strategy 2020“. Projekt Miomirisi i okusi Lošinja nastao je na Lošinju, kao ideja Sandre Nikolich, vlasnice Miomirisnog otočnog vrta. Sandra Nikolich je inicirala suradnju s Turističkom zajednicom 2006. godine, s namjerom ostvarivanja zajedničkoga projekta između Grada Malog Lošinja, Turističke zajednica i

Miomirisnoga otočnog vrta (Šimičić 2011). Logotip je nastao kao izvedenica osnovnom logotipu Lošinj – otok vitalnosti i smatramo da i bojom i formom zadovoljava potrebe tržišta (Šimičić 2011).

Miomirisni otočki vrt na jednom mjestu na 3551 m² prikazuje lošinjsko miomirisno bogatstvo. Miomiris je alfa i omega svih vrtnih programa. Miomirisnim događanjima i izletima Miomirisni vrt potiče u svijesti gostiju sljubljivanje pojma Lošinj s pojmom miomirisnoga otoka. Otok tako nadograđuje svoj imidž miomirisnom atribucijom, štoviše, postaje sinonim za miomirisni mediteranski krajolik.

Znak Miomirisnog otočkog vrta sastoji se od tri kvadrata spojena u obliku slova V pri čemu V znači vrt. Tri kvadrata obojani su bjelkasto-sivkasto-žučkasto, morsko plavo i zagasito zeleno. Bijeli kvadrat simbolizira otočki kamen, modri kvadrat more koje ga oplakuje, a zeleni kvadrat biljni svijet koji izvire iz kamena i daje miris otočju. Na drugoj semantičkoj razini tri boje predstavljaju tri miomirisna lošinjska suvladara: žučkasta boja predstavlja smilje, modroljubičasta boja predstavlja cvijet kadulje, tamnozeleno boja predstavlja bor (Miomirisni otočni vrt 2017). Kvadrati su zalijepljeni ukoso, ne vodoravno, što ukazuje na nemir vječne strepnje za opstanak. Znak u obliku slova V uobičajenoga kao rašireni kažiprst i srednjak upućuje i na vječnu borbu i konačnu pobjedu lijepog nad ružnim, miomirisnoga nad smrdom, i u biti pobjedu Dobra nad Zlim što dokazuju i vrtni sadržaji koji pružaju mirišljave dokaze za ovako postavljenu tvrdnju (Miomirisni otočni vrt 2017).

Miomirisni otočki vrt postao je otočkim brendom i u potpunosti je uklopljen u turističku ponudu otoka Lošinja nudeći miomirisne programe za sve dobne skupine ljubitelja otoka i miomirisa ponaosob. U sklopu cjelogodišnje gradske turističke priredbe Miomirisi i okusi Lošinja, u vrtu se događaju razne prigodnice: miomirisne radionice, kušaonice, izložbe, prikazivanja, natjecanja i sl.

Miomirisni programi obuhvaćaju tjedne ili vikend miomirisne boravke u Lošinj u okolici tzv. miomirisne pakete, poput „Omiriši lošinjsko proljeće“, te cjelodnevna, poludnevna ili jednosatna miomirisna događanja ili izlete. Na miomirisnim šetnicama turisti se opuštaju i oporavljaju od tjeskobne svakodnevice udišući blagotvornu miomirisnu puninu otočkoga krajobraza.

Miomiris je simbol svih vrtnih programa. Miomirisnim događanjima i izletima vrt potiče u svijesti gostiju sljubljivanje pojma Lošinj s pojmom miomirisnoga otoka. Otok tako nadograđuje svoj imidž miomirisnom atribucijom, štoviše, postaje sinonim za miomirisni mediteranski krajolik. Pri promociji atrakcije polazi se od pretpostavke da je za ljudsku tjelesnu i duševnu obnovu nužno povremeno pročišćenje dišnog sustava u blagotvornom ozračju najmiomirisnijega jadranskog otoka.

U Miomirisnome vrtu događaju se brojne prigodne manifestacije: od stalnoga sajma mirisnih otočkih pripravaka te prikaza novih, do tematskih miomirisnih radionica, pričaonica, kušaonica, mirisoterapijskih radionica pod imenom „Tajne misli lošinjskoga bilja“ izložbi i natjecanja poput Šparožina kupa u travnju i Uljika kupa u studenome. Razvijeni su posebni programi za goste treće životne dobi. Dodatni užitak pruža se uz miomirisnu marendu ili ručak u miomirisnoj gostionici s prigodnim miomirisnim

menijem čije namirnice dolaze isključivo od proizvođača s otoka podupirući agrarnu proizvodnju malih obiteljskih gospodarstava.

Miomirisni otočki vrt je uređen je po uzoru na otočke mirisne rajske krajolike. U vrtu raste preko 430 biljnih vrsta, od kojih 250 samoniklih biljnih mirišljavica koje omirišuju lošinjsko-cresko otočje. Više od 100 alohtonih biljnih svojti upotpunjuje miomirisnu vrtu sliku. Vrtne biljna staništa za gotovo 10200 sadnica uokviruju kameni suhozidovi – gromače – složeni u tradiciji otočkoga pučkog graditeljstva. Samoniklice su prikazane kako rastu u sličnim uvjetima kao one po divljim i često škrtim otočkim staništima te u istom, od prirode odabranom međusobnom biljnom skladu. Vrtne cjeline su tipični lošinjski priobalni krajolik, stari i mladi maslinik, smokvik, agrumik, kamenjar, nasad lavande te povrtnjak mirišljavih otočkih povrtnica.

U vrtu se tijekom godine izmijeni tisuću nijansi boja, oblika i miomirisa. Najjače pak vrtom odišu miomirisni nakon kiše: u siječnju od limuna i naranče, u veljači od bora i lovora, u ožujku od ružmarina i mlječičke, u travnju od šparoga, koromača i lošinjskoga luka, u svibnju od kuša i brnistre, u lipnju od magriža, metvice i lavande, od srpnja do rujna slijedi vatromet mirisa, pa se senzacije smire u listopadu mirisima smokava, rogača i žižula, u studenom maslina i mogranja, a točku pred novi ciklus stavi prosinac mirtom i maginjama (Antić 2016).

U eksperimentalnom dijelu istraživanja identifikacijom biljnih vrsta promatrano s perspektive turista na lokalitetu su identificirane sve biljne vrste obuhvaćene Priručnikom. Identificirano je 70 različitih biljnih vrsta prikazano tablicom 1.

Tablica 1. **Biljke identificirane tijekom studijskog rada u Miomirisnom otočkom vrtu**

<i>Agave americana L.</i>	hrv. agava
<i>Allium ampeloprasum var. Lussinese L.</i>	hrv. Lošinjski luk
<i>Aloe vera L.</i>	hrv. aloja
<i>Antirrhinum majus L.</i>	hrv. vranica
<i>Arbutus unedo L.</i>	hrv. planika
<i>Artemisia absinthium L.</i>	hrv. pelin
<i>Arum maculatum L.</i>	hrv. kozlac
<i>Asparagus acutifolius L.</i>	hrv. šparoga
<i>Asphodelus microcarpus Salzmann ex Viv.</i>	hrv. brden
<i>Borago officinalis L.</i>	hrv. borač
<i>Bougainvillea sp. L.</i>	hrv. bugenvilija
<i>Calendula officinalis L.</i>	hrv. neven
<i>Capparis spinosa L.</i>	hrv. kapar
<i>Carpobrotus acinaciformis L.</i>	hrv. pustinja ruža
<i>Celtis australis L.</i>	hrv. kostela
<i>Chamaemelum nobile sin. Anthemis nobilis</i>	hrv. rimska kamilica
<i>Chrysanthemum cinerariifolium (Trev) Vis.</i>	hrv. buhač
<i>Clematis flammula L.</i>	hrv. klematis
<i>Citrus aurantium L.</i>	hrv. naranča
<i>Citrus limonium L.</i>	hrv. limun
<i>Cupressus sempervirens L.</i>	hrv. čempres

<i>Cyclamen repandum</i> Sibth et Sm	hrv. ciklama
<i>Cynara scolymus</i> L.	hrv. artičoka
<i>Daucus carota</i> L.	hrv. divlja mrkva
<i>Eriobotrya japonica</i> Lind	hrv. japanska mušmula
<i>Eukaliptus globulus</i> Labill	hrv. eukaliptus
<i>Euphorbia characias</i> L.	hrv. mlječika
<i>Ficus carica</i> L.	hrv. smokva
<i>Foeniculum vulgare</i> Mill	hrv. komorač
<i>Ginko biloba</i> l.	hrv. gospina kosa
<i>Glaucium flavum</i> Crantz	hrv. žuti mak
<i>Hedera helix</i> L.	hrv. bršljan
<i>Helichrysum italicum</i> Roth G. Don	hrv. smilje
<i>Hypericum perforatum</i> l.	hrv. gospina trava
<i>Iris germanica</i> L.	hrv. perunika
<i>Juniperus communis</i> L.	hrv. smrika
<i>Juniperus oxycedrus</i> L.	hrv. šmrika
<i>Larix decidua</i> Mill. L.	hrv. ariš
<i>Larus nobilis</i> L.	hrv. lovor
<i>Lavandula officinalis</i> Chais ex Mill.	hrv. lavanda
<i>Malva sylvestris</i> L.	hrv. crni sljez
<i>Melisa officinalis</i> L.	hrv. matičnjak
<i>Mentha piperita</i> L.	hrv. metvica
<i>Myrtus communis</i> L.	hrv. mrča
<i>Nerium oleander</i> L.	hrv. oleandar
<i>Olea europaea</i> L.	hrv. maslina
<i>Origanum vulgare</i> L.	hrv. mravinac
<i>Opuntia ficus – indica</i> L.	hrv. indijska smokva
<i>Paliurus spina – Christi</i> Mill.	hrv. drača
<i>Passiflora caerulea</i> L.	hrv. Kristov cvijet
<i>Pinus halepensis</i> Mill.	hrv. alepski bor
<i>Pinus pinea</i> L.	hrv. pinija
<i>Pistacia lentiscus</i> L.	hrv. mastika
<i>Pittosporum tobira</i> (Thumb.) Aiton f.	hrv. pitospor
<i>Punica Quercus ilex</i> L.	hrv. crnika
<i>Granatum</i> L.	hrv. nar
<i>Rosmarinus officinalis</i> L.	hrv. ružmarin
<i>Rubus fruticosus</i> L.	hrv. kupina
<i>Ruscus aculeatus</i> L.	hrv. veprina
<i>Salvia officinalis</i> L.	hrv. kadulja
<i>Sambucus nigra</i> L.	hrv. bazga
<i>Satureia montana</i> L.	hrv. kameni vrisak
<i>Sempervivum tectorum</i> L.	hrv. čuvarkuća
<i>Taraxacum officinalis</i> Weber	hrv. maslačak
<i>Thymus serpyllum</i> L.	hrv. timijan
<i>Urtica dioica</i> L.	hrv. žara
<i>Viola odorata</i> L.	hrv. fijolica
<i>Zizyphus jujuba</i> L.	hrv. žižula

Radi poticaja proizvodnje autohtonih proizvoda od samonikloga bilja, gastro delicija, te raznih ostalih autohtonih proizvoda, na poticaj Turističke zajednice, od 2009. godine, jednom tjedno Grad Mali Lošinj odobrava gratis javnu površinu svim autohtonim izlagačima otoka na Trgu Republike Hrvatske u Malom Lošinju na kojoj se održava Miomirisni festival, te time potiče promociju otočnih proizvoda, potiče se proizvodnja i zadovoljstvo stanovnika – proizvođača, ali i zadovoljstvo gostiju koji imaju mogućnost kupnje domaćih proizvoda (Šimičić 2011).

Pored navedenog TZGML je u akciji Lošinjski cvijet, a sukladno razvoju projekta Miomirisi i okusi Lošinja podijelila sadnice lošinjskim privatnim iznajmljivačima. Tijekom manifestacije tijekom 2007. godine za trajanja Dani Ambroza Haračića, podijeljeno je oko 650 sadnica pelargonija, tijekom 2008. godine podijeljeno je 700 sadnica agruma, tijekom 2009. godine daljnjih 700 sadnica bugenvilija, te 2010. još 700 sadnica smokava. Miomirisni otočki vrt je poticaj izgradnji svijesti o važnosti miomirisa krajolika u stvaranju ugode i prilog očuvanju prirodne baštine Lošinjskoga kraja. On je podsjetnik otočaninu i priručnik putniku za raspoznavanje mirišljave otočke prirode. Kad svi zajedno – domaći i strani gosti – prepoznaju biljna staništa ugode, raste vjerojatnost da će ih se znati i željeti zaštititi od uništenja kroz razvoj ekološke svijesti i promjenu stava (Šimičić 2011).

Projekt Lošinjskih miomirisnih vrtova i sama izvedba Miomirisnoga otočkog vrta dijelom se preklapa i s ciljevima projekta zaštite sociokulturnih resursa kroz očuvanje autentičnosti i zaštita kulturnog identiteta kojem je cilj razvijanje svijesti i očuvanje autentičnih kulturnih izričaja Lošinjskoga arhipelaga.

Miomirisni otočki vrt vrijedan je prilog i uređenju prostora, a kroz građevine u samom vrtu promovira se i revitalizacija tradicionalnoga graditeljstva kroz korištenje tradicionalne tehnike gradnje i obnove kamenih kuća, gradnje gromača, te ponovno vrednovanje folkloru korištenjem elemenata folklorne baštine, suvenira i gastronomije. S obzirom da je Miomirisni vrt nastao na zapuštenom prostoru doprinos je i obnovi i/ili uređenju zapuštenih prostora i sadržaja. U sklopu Vrta postoji i prigodna suvenirnica koja daje doprinos stvaranja fonda suvenira inspiriranih materijalnom kulturnom baštinom otoka promovirajući liker od mirte ili lošinjski čaj koji se pripremaju prema originalnim recepturama vlasnice Vrta.

Projekt zadire i u područje razvoja Lošinjskoga eko klastera budući da interes posjetitelja za autentičnim i lokalnim, a u današnje vrijeme i eko, proizvodima otvara brojne mogućnosti domaćim otočkim proizvođačima za plasman vlastite proizvodnje kroz turizam.

ZAKLJUČAK

Svaki jadranski otok je vrt omeđen morem. Lošinjski arhipelag je visokovrijedan i očuvan kraj, ima gustu stoljetnu borovu šumu, 1200 vrsta biljaka, zrak prve kvalitete, visoku čistoću mora te više od 250 km šetnica na pet otoka. Ekonomski razvoj, cjeloživotna edukacija, certificiranje proizvoda, program zelene ekonomije i agrarnoga razvoja čini ovo područje još snažnijim i perspektivnijim te konkurentnijim. Posebno

mjesto u tome zauzima Miomirisni otočki vrt budući da je na simboličnoj značenjskoj razini „vrt“ od postanka svijeta, posvećeno mjesto simulacije nebeskoga raja u zemaljskom okružju. U vrtu, kao i u netaknutom prirodnom krajoliku, sklad oblika i boja pojačava sva ljudska osjetila. Ako pritom biljke još i mило mirišu – miomirišu, krajolik se simbolički pretvara u predvorje raja. „Ako je Otok Vrt, a Vrt predvorje Raja, onda je otok Lošinj miomirisno predvorje Raja. Nadalje, ako je raj vječnu uživalište duša pravednika – besmrtnika, onda je Otok – Vrt najpogodnije utočište za čulnu ugodu i opuštanje“ (Nicolich 2009: 9). Briga protiv nestanka tih milih mirisa izgubljenoga djetinjstva postala briga protiv nestanka samih otočana. Identifikacija 70 biljnih vrsta od ukupno preko 400 vrsta na lokalitetu Miomirisnoga otočkog vrta, doprinos je valorizaciji prostora i primjer kako osobni angažman turista može biti sredstvo u razvijanju ekološke svijesti, te kako je moguće spojiti edukativni i turistički sadržaj.

LITERATURA

- Antić, J. (2016), Izmisli la lošinj sku verziju rajskoga vrta i postala turistička atrakcija, (dostupno na: <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/izmisli-la-losinj sku-verziju-rajskoga-vrta-i-postala-turistička-atrakcija-20160315>, pristupljeno 2. 3. 2018.).
- Carić, H. (2006), Održivi turizam u deset koraka: Planiranje održivoga turizma zasnovanog na baštini i prirodnom nasljeđu: priručnik za razvijanje i upravljanje turističkim regijama, destinacijama i proizvodima. Odras-Održivi razvoj zajednice, Institut za turizam, Zagreb.
- Institut za turizam (2013), Program razvoja održivoga turizma Grada Mali Lošinj – konačni izvještaj, Institut za turizam, Zagreb. (dostupno na: <http://www.mali-losinj.hr/wp-content/uploads/2015/03/Program-razvoja-odrzivog-turizma.pdf> pristupljeno 2. 3. 2018.).
- Losinja, (2018), Flora i fauna <https://losinja.hr/hr/page/flora-i-fauna>
- Miomirisni otočni vrt, (2017), Miomirisni vrt, (dostupno na: <http://miomirisni-vrt.hr/>, pristupljeno 2. 3. 2018.)
- Miomirisni otočni vrt, (2017), O miomirisnom vrtu, (dostupno na: <http://miomirisni-vrt.hr/o-miomirisnom-vrtu/>, pristupljeno 2. 3. 2018.).
- Nicolich S., Ribarić, N. (2007), Miomirisni otok vitalnosti, Alfa, Zagreb.
- Nicolich, S. (2009), Poslovni plan obrta „Miomirisni otočki vrt- Mali Lošinj - diplomski rad, FMTU, Opatija. PGŽ – Županijski zavod za prostorno planiranje (2005), Program održivoga razvitka otočke skupine 3, Rijeka.
- Puntarka, (2018), Flora i Fauna otočja, (dostupno na: <http://puntarka.com/hr/flora-i-fauna-otocja-cresa-i-losinja/>, pristupljeno 2. 3. 2018.).
- Šimičić, Đ. (2011), Miomirisni i okusi Lošinja, TZ grada Lošinja, Mali Lošinj.
- Turistička agencija artMedias, (2018), Biljni svijet cresko-lošinj skog arhipelaga – flora, (dostupno na: <https://www.artmedias.com/hr/otok-losinj-mali-losinj-flora.asp>, pristupljeno 2. 3. 2018.).

GARDEN OF THE FINE SCENTS OF LOŠINJ – CONTRIBUTION TO THE REALIZATION OF A SUSTAINABLE DEVELOPMENT STRATEGY IN MALI LOŠINJ TOURISM

Abstract

The project of sustainable tourism development of Mali Lošinj consists 30 project teams grouped into three groups of projects: nature protection projects (15 projects); projects for the protection of socio-cultural resources (5 projects) and projects of economic sustainability (10 projects). The purpose of the project is to set a limit for systematic action on the development of sustainable tourism in Mali Lošinj, which implies development a continuous process of building a consensus of all necessary shareholders, constant monitoring of the impact and introduction of corrective measures, and innovative and creative leadership.

The paper emphasizes the use of natural resources as a contribution to the development of the entire tourism, and especially agri-tourism, through projects of natural resources protection, primarily the projects of space and biodiversity protection projects, within which the Lošinj Garden

project occupies a particularly important place. Its importance is reflected through its contribution to sensitizing the public and popularizing the richness of the plant species of the Lošinj archipelago, through the arrangement of public and private green areas, of which particularly attractive are entrances into settlements ('Garden of fine scents'), green edges along the main streets in settlements and decorated private green areas with attractive tourist facilities called " Lošinj's fragrant gardens. The natural basis for the development of this segment of the tourist offer is in the area of the Lošinj archipelago, where are identified over 1000 plant species, of which 939 are originate and 230 are medicinal, which represents one of the fundamental identity of this area, whose value and importance can be further valorized by the use of indigenous island herbs in horticulture, gastronomy, aromatherapy etc.

The expected benefits of the project are raising awareness of the natural environment values of Lošinj in the public housing settlement, arranging protected forest parks, strengthening Island of Lošinj as an island of vitality and its image of environmentally responsible destination.

Keywords: island of vitality, agri – tourism, fragrant island garden, sustainable development, Lošinj.

Antonio Badurina, doktorand
Sveučilište u Rijeci, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu
Primorska 42, p.p. 97, 51410 Opatija, Hrvatska
E-mail: antonio.badurina@gmail.com

doc. dr. sc. **Aleksandar Racz**
Zdravstveno veleučilište Zagreb
Mlinarska 38, 10000 Zagreb, Hrvatska
E-mail: aracz@zvuh.hr